

SELETUSKIRI

regionaalministri määruse „Regionaalministri 26.07.2023. a määruse nr 48 „Koolikava toetus“ muutmine“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse (ELÜPS) § 72 lõike 2, § 81 lõigete 4 ja 5 ning § 82 lõike 4, komisjoni rakendusmääruse (EL) 2017/39, milles sätestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1308/2013 kohaldamise eeskirjad seoses liidu toetusega, mida antakse haridusasutustes puu- ja köögivilja, banaanide ja piima tarnimiseks (ELT L 5, 10.01.2017, lk 1–10), artikli 4 lõike 1, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1308/2013, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 922/72, (EMÜ) nr 234/79, (EÜ) nr 1037/2001 ja (EÜ) nr 1234/2007 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 671–854), artikli 217 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116, mis käsitleb ühise põllumajanduspoliitika rahastamist, haldamist ja seiret ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1306/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 187–261), artikli 59 lõike 1 alusel.

Eelnõuga muudetakse maaeluministri 26. juuli 2023. a määrust nr 48 „Koolikava toetus“ (edaspidi *määrus*). Määruses peamised muudatused on:

- 1) ajakohastatakse terminoloogiat, asendades määruses läbivalt sõnad „koolieelse lasteasutuse“ sõnadega „lasteaia ja lastehoiu“;
- 2) ajakohastatakse määruse preambulit, täpsustades volitusnormidele viitamist;
- 3) täpsustatakse kuni 300-kilomeetrise kauguse nõude erandi kohaldamist puu- ja köögiviljade puhul taotlusperioodi ulatuses;
- 4) täiendatakse mitteabikõlblike kulude loetelu, sätestades, et sularahas tasutud kulu ei ole abikõlblik;
- 5) kaotatakse nõue esitada heakskiidutaotluses 300 km nõuet puudutavat teavet;
- 6) parandatakse tehniline ebatäpsus taotlusperioodi kuupäevas;
- 7) täpsustatakse õppenädala arvestust taotlusperioodide lõikes;
- 8) täpsustatakse toetuse taotluses esitatavad andmed;
- 9) muudetakse abikõlblike puu- ja köögiviljade ühikuhinda;
- 10) täpsustatakse toetuse taotlemisel esitatavate tõendavate dokumentide nõudeid, et koolikava raames tarnitud ja pakutud tooted oleksid üheselt eristatavad muudest toodetest;
- 11) ajakohastatakse määruse lisad 1 ja 2.

Eelnõu jõustumisel 1. augustil 2026 mõjutavad muudatused koolikava toetuse taotlejaid, PRIA-t kui meetme rakendusasutust ning koolikava sihtrühma, ehk lapsi, kellele koolikava raames tooteid pakutakse. Muudatuste tulemusena muutub toetuse rakendamine selgemaks ja paremini kontrollitavaks: täpsustub õppenädala arvestus taotlusperioodide vahetumisel, puu- ja köögiviljade puhul leeveneb kuni 300 km nõude täitmine hooajaliselt keerukamatel taotlusperioodidel ning suureneb kulude ja dokumentide tõendamise selgus (sh sularahamaksed välistatakse). Muudatused vähendavad ebaselgustest tulenevat halduskoormust taotlejatele ja töökoormust PRIA-le ning toetavad koolikava järjepidevat rakendamist. Eelnõu muudatuste mõjude hinnang on esitatud seletuskirja peatükis 6 „Määruse mõju“.

Eelnõu toetab „Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava 2030¹“ eesmärged, sealhulgas koolikava toetuse kaudu laste tervislike toitumisharjumuste kujundamist ning Eesti toidu väärtustamist. Eelnõu ei muuda koolikava toetuse rahastamise põhimõtteid ega eelda täiendavate vahendite eraldamist riigieelarvest.

Koolikava toetus on Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika turukorralduse meede. Koolikava toetusega toetatakse puu- ja köögivilja, piima ja piimatoodete pakkumist lastele, millega aidatakse kaasa laste tervislike toitumisharjumuste kujunemisele. Samuti võimaldatakse koolikava toetusega KAHM-ide toetuse kaudu tõsta laste teadlikkust põllumajandusest ja toidusektorist.

Eelnõu ja seletuskirja koostasid Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi põllumajanduspoliitika osakonna valdkonnajuht Kai-Liis Nõlvak (5646 3629, kai-liis.nolvak@agri.ee) ja peaspetsialist Polina Bargan (5684 1180, polina.bargan@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi eelnõule tegi Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Helen Palginõmm (625 6260, helen.palginomm@agri.ee) ja keeleliselt toimetas eelnõu sama osakonna peaspetsialist Laura Ojava (625 6523, laura.ojava@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu § 1 punktiga 1 asendatakse määruses läbivalt sõnad „koolieelse lasteasutuse“ sõnadega „lasteaia ja lastehoiu“. Muudatuse eesmärk on viia määruse terminoloogia kooskõlla kehtiva õigusruumiga, kuna koolieelse lasteasutuse seadus on tunnistatud kehtetuks (KELS, RT I, 09.01.2025, 6) ning alushariduse seaduses kasutatakse vastavate asutuste tähistamiseks termineid „lasteaed“ ja „lastehoid“ (Alushariduse seadus, RT I, 09.01.2025, 1). Muudatus ei ole sisuline ega muuda toetuse sihtrühma või toetuse andmise tingimusi.

Eelnõu § 1 punktiga 2 ajakohastatakse määruse preambulis viidatud volitusnorme, asendades tekstiosa „§ 2 lõike 2, § 72 lõike 2 ning § 81 lõigete 4 ja 5“ tekstiosaga „§ 72 lõike 2, § 81 lõigete 4 ja 5 ning § 82 lõike 4“. Muudatuse eesmärk on viia preambulis toodud volitusnormide loetelu kooskõlla Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse muudatustega, millega on lisatud volitusnorm § 82 lõike 4. Nimetatud volitusnormi kohaselt kehtestab minister määrusega puu- ja köögivilja ning piima ja piimatoodete pakkumise eest antava koolikava toetuse määra, vormi ja suuruse. Lisaks täpsustatakse preambulis Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116² artikli 59 lõike 1 arvestamist, võttes arvesse eelnõus sätestatavat sularahas tasutud kulu mitteabikõlblikkust ning liidu finantshuvide kaitse ja toetatavate tegevuste kontrolli tagamise põhimõtet.

Eelnõu § 1 punktiga 3 täpsustatakse määruse § 2 lõike 8¹ sõnastust. Muudatuse eesmärk on säilitada koolikava toetuse rakendamisel kohaliku toidu eelistamise põhimõte, arvestades samal ajal toodete hooajalist kättesaadavust ning rakenduspraktikas ilmnenu kitsaskohti. Kuni 300-kilomeetrise kauguse nõue on suunatud kohaliku ja piirkondliku pakkumise soodustamisele. Samas on rakenduspraktikas ilmnenu, et nõude täitmine ei ole eelkõige puu- ja köögiviljade puhul kogu õppeaasta vältel võimalik, kuna toodete kättesaadavus on hooajaliselt mõjutatud ning teatud perioodidel võib kohalikul turul nimetatud raadiuses nende toodete pakkujaid olla vähe või üldse puududa. Selline olukord võib viia selleni, et taotlejad loobuvad toetuse taotlemisest, mille tagajärjel võib väheneda koolikavas osalevate haridusasutuste ja toetusega

¹ Kättesaadav Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi veebilehelt: <https://www.agri.ee/pollumajanduse-ja-kalanduse-valdkonna-arengukava-aastani-2030>.

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 2021/2116, mis käsitleb ühise põllumajanduspoliitika rahastamist, haldamist ja seiret ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1306/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 187–261).

hõlmatud laste arv. Muudatuse eesmärk on eelkõige vähendada taotlejate halduskoormust ja vältida olukorda, kus hooajalisuse tõttu piiratud kättesaadavusega perioodidel muutub põhjendamise kohustus toetuse taotlemisel takistuseks. Taotlusperioodid on määruses järgmised: 1. august–31. oktoober, 1. november–31. detsember, 1. jaanuar–28. veebruar, 1. märts–30. aprill ja 1. mai–31. juuli. Hooajalisuse põhimõttest tulenevalt on eelkõige taotlusperioodidel 1. november–31. detsember, 1. jaanuar–28. veebruar ning 1. märts–30. aprill kuni 300-kilomeetrise kauguse nõude täitmine puu- ja köögiviljade puhul praktikas sagedamini raskendatud. Seetõttu ei pea taotleja nimetatud taotlusperioodidel esitama põhjendust selle kohta, miks ei ole võimalik kuni 300-kilomeetrise kauguse nõuet täita. Muudatuse tegemisel on arvesse võetud ka teiste liikmesriikide koolikava rakendamise praktikaid, kus puu- ja köögiviljade pakkumine on mitmel juhul korraldatud kindla, õppeaasta jooksul piiratud kestusega perioodina (näiteks minimaalselt 12 kuni maksimaalselt 24 õppenädalat), mis koondub praktikas sageli aasta sellesse ossa, mil toodete kättesaadavus ja tarnimise võimalused on stabiilsemad. Näiteks on Horvaatias, Hispaanias ja Hollandis puu- ja köögiviljade pakkumine korraldatud kolm korda nädalas minimaalselt 12 kuni maksimaalselt 24 nädala jooksul õppeaastas, samas kui piimatooted on kättesaadavad kogu õppeaasta vältel ning tarnimise sageduse võib valida pakkuja. Küprosel pakutakse tooteid 12–24 õppenädala vältel igapäevaselt. Eeltoodud praktikad toetavad lähenemist, mille kohaselt säilitatakse kuni 300-kilomeetrise kauguse nõue kohaliku ja piirkondliku pakkumise eelistamisega, kuid puu- ja köögiviljade puhul ei kohaldata seda nõuet taotlusperioodidel 1. november–31. detsember, 1. jaanuar–28. veebruar ja 1. märts–30. aprill, mil hooajalisuse tõttu on nõude täitmine praktikas raskendatud.

Lisaks hooajalisusele võib ka muudel taotlusperioodidel esineda erandlikke asjaolusid, mis mõjutavad saagikust, vähendavad kohalikku pakkumist, mille tulemusel võivad tärned katkeda, muutes nõude täitmise objektiivselt võimatuks. Seetõttu säilitatakse erandi kohaldamise võimalus ning käsitatakse erandi põhjendatust taotlusperioodi ulatuses, arvestades konkreetset taotlusperioodil puu- ja köögiviljade kättesaadavust. Praktikas ei taga üksnes kauguskriteerium alati tarneahela lühidust, sest toodete tarnimisel võivad tekkida vahendusetapid. Siiski on oluline koolikava toetuse rakendamisel soodustada lahendusi, mis toetavad kohaliku toodangu jõudmist haridusasutustesse võimalikult lühikese tarneahela kaudu, arvestades samal ajal toodete kättesaadavust ja tarnekindlust. Muudatuse tulemusena säilib kuni 300-kilomeetrise kauguse nõue, mis eelistab kohalikku toodangut, kuid selle kohaldamine muutub selgemaks, arvestades erandi käsitlemist taotlusperioodide lõikes ning erireeglit hooajaliselt keerukamate taotlusperioodide jaoks.

Eelnõu § 1 punktiga 4 täiendatakse määruse § 4 lõikega 3, lisades mitteabikõlblike kulude hulka kulu, mis on tasutud sularahas. Mitteabikõlblike kulude loetelu on määruses seotud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1308/2013³ ning komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2017/40⁴ asjakohaste sätetega ning selle täiendatakse riigisisese täpsustusena sularahas tasutud kulu välistamisega. Muudatuse eesmärk on suurendada toetuse kasutamise nõuete täitmise kontrollitavust ja vähendada riske, mis kaasnevad sularahas tehtud maksete tõendamiseega. Muudatus rakendub kogu määruse ulatuses, st sularahas tasutud kulusid ei loeta abikõlblikuks ei koolikava raames toodete tarnimise ja pakkumisega seotud kulude ega KAHM-ide kulude puhul. Võrreldes varasema regulatsiooniga täpsustatakse abikõlblikkuse tingimusi

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1308/2013, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 922/72, (EMÜ) nr 234/79, (EÜ) nr 1037/2001 ja (EÜ) nr 1234/2007 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 671–854).

⁴ Euroopa komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2017/40, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1308/2013 seoses liidu toetusega, mida antakse haridusasutustes puu- ja köögivilja, banaanide ja piima pakkumiseks, ning muudetakse komisjoni delegeeritud määrust (EL) nr 907/2014 (ELT L 5, 10.01.2017, lk 11–19).

selliselt, et toetuse maksmisel võetakse arvesse üksnes sellised kulud, mille tasumine on taasesitatavas vormis tõendatav.

Eelnõu § 1 punktiga 5 tunnistatakse kehtetuks määruse § 6 lõike 2 punkt 5, mille kohaselt sisaldab heakskiidutaotlus teavet selle kohta, et puu- ja köögivilja kasvatamiskoht ning piima ja piimatoodete tootmiskoht asub haridusasutusest kuni 300 kilomeetri kaugusel. Muudatuse eesmärk on korrastada heakskiidutaotluses esitatavate andmete loetelu ning vältida taotlejalt sellise teabe nõudmist, mis ei ole käesoleva punkti raames määruse rakendamisel asjakohane.

Eelnõu § 1 punktiga 6 parandatakse määruse § 7 lõikes 1 nimetatud taotlusperioodi kuupäev, asendades tekstiosa „31. aprill“ tekstiosaga „30. aprill“. Muudatusega parandatakse varasem tehniline ebatäpsus ning tagatakse taotlusperioodide kuupäevade korrektsus.

Eelnõu § 1 punktiga 7 täiendatakse määruse § 7 lõikega 2¹, mille kohaselt sätestatakse, et kui taotlusperiood lõpeb või algab õppenädala keskel, kajastab taotleja vastava õppenädala selles taotlusperioodis, kuhu jääb suurem osa nimetatud õppenädala päevadest. Täienduse eesmärk on täpsustada toetuse arvestuse reeglit olukorras, kus taotlusperiood lõpeb ja järgmine taotlusperiood algab nädala keskel, ning tagada õppenädalate arvestamisel üheselt mõistetav ja ühtlaselt kohaldatav praktika. Määruse eesmärk on, et haridusasutuses puu- ja köögivilja ning piima ja piimatoodete pakkumise toetust antakse lapse või õpilase kohta üks kord õppenädalas vähemalt määruses sätestatud minimaalse portsjoni pakkumise eest. Pakutava portsjoni koguse võib jaotada kõnealuse õppenädala jooksul mitme päeva peale. See tähendab, et ühes õppenädalas ei ole ette nähtud toetuse arvestamist mitme portsjoni pakkumise eest. Õppenädala arvestamisel vajab täpsustamist olukord, kus taotlusperioodide piirid ei lange kokku õppenädala alguse ja lõpuga (kui üks taotlusperiood lõpeb ja järgmine taotlusperiood algab nädala keskel). Praktikaks on esinenud juhtumeid, kus taotlusperioodide vahetumisel pakuti sama õppenädala jooksul mitu portsjonit ning kajastati õppenädalad topelt, erinevate perioodide toetustaotlustes. Toetuse arvestamisel on seega taotlusperioodide lõikes kajastatud õppenädalaid rohkem kui kalendriaastas nädalaid, mistõttu tekkis topeltrahastamise risk. Eelnevalt tulenevalt täpsustatakse määruse sõnastust, et vältida ebaselgust õppenädala arvestamisel taotlusperioodide vahetumise korral ning rõhutada määruse nõuet, et õpilase kohta arvestatakse toetust üks kord õppenädalas. Täpsustusega „vastav õppenädal“ kajastatakse selles taotlusperioodis, kuhu jääb suurem osa nimetatud õppenädala päevadest“ seotakse õppenädala arvestus selgemalt ühe konkreetse taotlusperioodiga, et vältida sama õppenädala topeltkajastamist eri taotlusperioodide taotlustes. Võrreldes varasema regulatsiooniga täpsustatakse seega õppenädala arvestuse seost taotlusperioodidega ning luuakse ühesem alus toetuse arvestamiseks ja kontrollimiseks taotlusperioodivahetuse olukordades. Muudatuse tulemusena on toetuse arvestamine selgem ja paremini kooskõlas määruse nõudega, et õpilase kohta arvestatakse toetust üks kord õppenädalas.

Eelnõu § 1 punktiga 8 täpsustatakse määruse § 7 lõikes 4 viiteid ilma selle lõike sisu muutmata.

Eelnõu § 1 punktiga 9 muudetakse määruse § 7 lõikes 7 sätestatud abikõlbliku puu- ja köögivilja portsjoni ühikuhinda. Muudatuse kohaselt on abikõlbliku puu- ja köögivilja pakkumise korral portsjoni suurus jätkuvalt vähemalt 100 grammi ning sellele vastav ühikuhind muudetakse 0,21 eurolt 0,33 eurole. Muudatuse eesmärk on ajakohastada puu- ja köögivilja portsjoni ühikuhinda vastavalt 2025. aasta turuhindadele. Muudatuse vajalikkus tuleneb koolikava rakenduspraktikast: viimastel aastatel on koolikavas osalemine olnud langustrendis ligikaudu 10% aastas ning osalemisest loobumise põhjustena on muuhulgas välja toodud liiga madalad ühikuhinnad, eeskätt puu- ja köögiviljade puhul. Ühikuhinna ajakohastamine on

vajalik ka seetõttu, et turuhinnad on viimastel aastatel tõusnud ning sellest tulenevalt tuleb tagada ühikuhinna vastavus tegelikule hinnatasemele.

Ühikuhinna arvestuse aluseks on kasutatud Maaelu Teadmiskeskuse (METK) andmeid (toidukaupade keskmised jaehinnad Eesti kauplustes, sealhulgas kohalike toodete hinnainfo) ning PRIA rakendusandmeid toetuse raames taotletud toodete koguste kohta. Ühikuhinna arvutamisel on lähtutud koolikava abikõlblikest toodetest, mille kohta oli METKi andmestikus kättesaadav hinnainfo (peakapsas, kurk, tomat, porgand ja õun).

Tabelis 1 on esitatud METKi kogutud 2025. aasta hinnainfot arvestades ja 2024/2025. õppeaastal toetuse raames pakutud tootekoguste alusel puu- ja köögiviljade kaalutud keskmine hind 1 kg kohta, mis on võetud ühikuhinna arvestuse aluseks. PRIA andmete kasutamine tootekoguste osas võimaldab arvutada kaalutud keskmise hinna, mis on aritmeetilisest keskmisest täpsem.

Tabel 1. Puu- ja köögiviljade kaalutud keskmine

Puu- ja köögivilja 1 kg kaalutud keskmine hind	Arvestuses kasutatud toodete loetelu
3,5 eurot	õun, porgand, peakapsas, kurk ja tomat

Allikas: Regionaal- ja Põllumajandusministeerium, METK (Eesti Konjunkturiinstituudi hinnainfo).⁵

Tabelis 1 esitatud andmete põhjal kujunes abikõlblike puu- ja köögiviljade 100 grammi suuruse portsjoni tegelikuks arvutuslikuks ühikuhinnaks 0,35 eurot. Samas tehti selle ühikuhinna kõrval täiendavad eelarvemõju ümberarvutused, et hinnata, kas ühikuhinna tõstmise korral on võimalik püsida 2025/2026. aasta eelarveraami piires. Eelarvemõju hinnati mitme stsenaariumi alusel ning arvutustes lähtuti PRIA andmetest – 2024/2025. õppeaasta tegelikest väljamaksetest ning väljamaksete aluseks olnud kogustest. Ümberarvutuste tulemused on esitatud tabelis 2.

Tabel 2. Koolikava kogukulu prognoos erinevate puu- ja köögiviljade ühikuhindade korral

Prognoos	Ühikuhind	Kogus (kg, 24/25)	Baas stsenaarium	Stsenaarium A (+10%)	Stsenaarium B (+20%)	2025/2026. õa eelarve raam
Prognoositav 26/27. õa eelarve	0,33 €	514356	3 289 662 €	3 459 399 €	3 629 137 €	3 159 595 €
	0,35 €	514356	3 392 533 €	3 572 558 €	3 752 582 €	

Allikas: Regionaal- ja Põllumajandusministeerium, PRIA.⁶

Tabeli 2 koostamisel võeti aluseks tabelis 1 esitatud arvutuslik ühikuhind 0,35 eurot ning lisati võrdluseks ühikuhind 0,33 eurot, et hinnata erinevate ühikuhinna tasemete eelarvemõju ja rakendatavust. Tabelis on esitatud koolikava kogukulu (puu- ja köögiviljad, piim ja piimatooted ning KAHM) prognoosid kolme võimaliku stsenaariumi korral, lähtudes 2024/2025. õppeaasta reaalsest toodete kogustest: baasstsenaarium (kui osalemine jääb 2024/2025. aasta tasemel), stsenaarium A (kui osalemise maht suureneb 10% võrra) ja stsenaarium B (kui osalemise maht suureneb 20% võrra). Eelarveraamiks on võetud 2025/2026. õppeaasta koolikava toetuseks eraldatud vahendid (Euroopa Liidu ja Eesti eelarve vahendid kokku)⁷. 2025/2026. õppeaasta eelarveraami kujundamisel on arvestatud sellega, et koolikava toetuse rahastamine koosneb

⁵ Toidukaupade keskmised jaehinnad Eesti kauplustes. Kättesaadav METKi kodulehelt:

<https://metk.agri.ee/teadus-uuringud-projektid/maamajandus/turuinfo#turinfo--5>.

⁶ PRIA: Koolikava toetus 2024/2025. <https://www.pria.ee/toetused/koolikava-toetus-20252026>.

⁷ Komisjoni rakendusotsus (EL) 2025/680, 8. aprill 2025, milles käsitletakse koolipuuvilja ja -köögivilja ning koolipiima kava raames ajavahemikul 1. augustist 2025 kuni 31. juulini 2026 liikmesriikidele antava liidu toetuse lõplikke eraldisi ning muudetakse rakendusotsust (EL) 2024/845. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=OJ:L_202500680

sama õppeaasta Eesti ja ELi vahenditest ning eelmisest õppeaastast ületulevate vahendite olemasolul ka ületulevatest vahenditest. 2025/2026. õppeaasta vahendite maht on 3 159 595 eurot ning eelmisest õppeaastast ületulevate vahendite arvestamisel on eelarveraam kokku 3 685 595 eurot.

Seega näitab prognooside võrdlus, et 0,35 euro suuruse ühikuhinna korral ületaks prognoositav koolikava kogukulu 2025/2026. õppeaasta eelarveraami. Arvestades 2025/2026. õppeaasta eelarveraami koos ületulevate vahenditega, püsib 0,33 euro suuruse ühikuhinna korral prognoositav kogukulu eelarveraami piires ning vastab 2025. aasta turuhindade tasemele. Seetõttu on eelnõus puu- ja köögiviljade portsjoni ühikuhinnaks valitud 0,33 eurot.

Ühikuhinna ajakohastamise võimalust hinnati ka piima ja piimatoodete puhul. Piima ja piimatoodete ümberarvutuse tulemusel ei kujunenud arvutatud ühikuhind kehtivast ühikuhinnast kõrgemaks, mistõttu piima ja piimatoodete ühikuhinda ei muudeta.

Eelnõu § 1 punktiga 10 täiendatakse määruse § 7 lõikega 9¹, millega sätestatakse nõue, et tõendavatest dokumentidest peavad koolikava raames tarnitud ja pakutud tooted olema üheselt eristatavad muudest toodetest. Muudatuse vajadus tuleneb toetuse menetlemise praktikast: taotlejad esitavad sageli mahukaid ostu- või koondarveid, millel on kajastatud erinevaid tooteid, sealhulgas tooted, mis ei ole koolikava raames abikõlblikud. Sellisel juhul peab PRIA menetluses tuvastama, millised kogused on seotud koolikava toetuse raames abikõlblike toodetega. See suurendab menetluse ajakulu ja koormust ning võib ebaselge esitusviisi tõttu suurendada ka vigade riski abikõlblike koguste tuvastamisel. Muudatuse eesmärk on tagada, et toetuse taotlemisel esitatud dokumentidest oleks abikõlblikud tooted selgelt tuvastatavad, et vähendada seeläbi PRIA töökoormust toetuse menetlemisel ja kontrollimisel. Muudatuse tulemusena sätestatakse taotlejale kohustus eristada tõendavatel dokumentidel koolikava toetuse raames tarnitud ja pakutud tooted ning nende kogused muudest nendel dokumentidel esitatud toodetest. Tehtav muudatus tagab määruse rakendamisel parema õigusselguse ning loob taotlejatele paremad ja selgemad tingimused toetuse taotlemiseks.

Eelnõu § 1 punktiga 11 kehtestatakse määruse lisad 1 ja 2 uues sõnastuses. Edaspidi kehtestatakse abikõlblike toodete loetelu ainult toodete nimetustega. Käesoleva muudatuse eesmärk on lihtsustada koolikava toetuse rakendamist ning vähendada taotlejate halduskoormust ja PRIA töökoormust abikõlblike toodete tuvastamisel. Abikõlblike toodete loetelu KN-koodidega on praktikas tekitanud vajaduse täiendavalt hinnata ja tõlgendada, millise KN-koodi alla konkreetne toode kuulub, eelkõige juhtudel, kui toode võib liigituda üldisemate koondkategooriate alla (näiteks “muud”). See põhjustas täiendavaid küsimusi ning suurendas menetluse ajakulu. Muudatuse tulemusena on abikõlblikud tooted lisades 1 ja 2 esitatud tootenimetustena, mis parandab loetelu üheselt mõistetavust ning toetab ühtlasemat rakenduspraktikat.

Lisas 2 „Abikõlblik piim ja abikõlblikud piimatooted“ täpsustatakse abikõlblike piimatoodete loetelu. Muudatuse kohaselt täiendatakse lisa 2, täpsustades, et abikõlbliku tootena käsitatakse kodujuustu, sealhulgas hapukoorega. Muudatuse eesmärk on muuta abikõlblike piimatoodete loetelu selgemaks ja üheselt mõistetavamaks koolikava toetuse rakendamisel ja menetlemisel. Sisulist muudatust toetatavate toodete põhimõtete osas ei kaasne, kuna tegemist on sama tootegrupi täpsustamisega.

Eelnõu §-ga 2 sätestatakse määruse rakendamine alates 1. augustist 2026. Määruse jõustumisaeg on vastavuses koolikava toetuse õppeaastaga, mis on sätestatud komisjoni rakendusmääruse (EL) 2017/39 artikli 1 lõikes 2, mille kohaselt koolikava toetuse kohaldamisel tähendab termin „õppeaasta“ ajavahemikku 1. augustist kuni järgmise aasta 31. juulini.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu väljatöötamisel võeti aluseks:

- 1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1308/2013, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 922/72, (EMÜ) nr 234/79, (EÜ) nr 1037/2001 ja (EÜ) nr 1234/2007 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 671–854);
- 2) komisjoni rakendusmäärus (EL) 2017/39, milles sätestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1308/2013 kohaldamise eeskirjad seoses liidu toetusega, mida antakse haridusasutustes puu- ja köögivilja, banaanide ja piima tarnimiseks (ELT L 5, 10.01.2017, lk 1–10);
- 3) komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2017/40, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1308/2013 seoses liidu toetusega, mida antakse haridusasutustes puu- ja köögivilja, banaanide ja piima pakkumiseks, ning muudetakse komisjoni delegeeritud määrust (EL) nr 907/2014 (ELT L 5, 10.01.2017, lk 11–19);
- 4) komisjoni rakendusotsus (EL) 2023/106, millega kehtestatakse koolipuuvilja ja -köögivilja ning koolipiima jaoks liikmesriikidele antava liidu toetuse soovituslikud eraldised ajavahemikuks 1. augustist 2023 kuni 31. juulini 2029 (ELT L 12, 13.01.2023, lk 84–86);
- 5) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116, mis käsitleb ühise põllumajanduspoliitika rahastamist, haldamist ja seiret ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1306/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 187–261).

Eelnõus nimetatud Euroopa Liidu õigusaktid on kättesaadavad Euroopa Liidu Teataja veebilehel <https://eur-lex.europa.eu>.

4. Määruse mõju

Määruse muudatuste eesmärk on suurendada koolikava toetuse rakendamise arusaadavust ja kontrollitavust ning vähendada ebaselgusest tulenevat taotlejate halduskoormust ja PRIA töökoormust. Muudatused jõustuvad 1. augustil 2026 ja puudutavad koolikava toetuse taotlejaid, toodete pakkumisega seotud ettevõtjaid (koolitoitlustajaid ning toodete pakkujaid), PRIA-t ning lapsi, kellele koolikava raames tooteid pakutakse. PRIA andmetel oli 2024/2025. õppeaastal koolipiimakavas toetust saanud haridusasutusi 765 ning toetust saanud keskmine laste arv 178 196; koolipuuvilja ja -köögivilja osas oli toetust saanud haridusasutusi 699 ning toetust saanud keskmine laste arv 137 227⁸. Seega puudutavad muudatused koolikava rakendamist üle Eesti ning hõlmavad suurt arvu haridusasutusi ja lapsi.

Määruse muudatuste tulemusena muutub alates 1. augustist 2026 toetuse arvestus taotlusperioodide vahetumise korral ühtlasemaks. Varasemalt on praktikas käsitatud võimalikuna, et sama õppenädal kajastub eri taotlusperioodide taotlustes, mis sõltus taotluste koostamise praktikast ja võis tekitada arvestuslikku ebaselgust. Muudatusega täpsustatakse, et kui taotlusperiood algab või lõpeb õppenädala keskel, kajastatakse vastava õppenädala portsjon üksnes ühe taotlusperioodi taotluses. See väldib nädala topelt kajastamist ning toetab ühtlase arvestuspraktika kujunemist nii taotlejate kui PRIA menetluse vaates.

Puu- ja köögiviljade pakkumise puhul väheneb nii taotlejate halduskoormus kui PRIA töökoormus hooajavälistel taotlusperioodidel 1. november–31. detsember, 1. jaanuar–28. veebruar ja 1. märts–30. aprill. Nendel perioodidel ei pea puu- ja köögiviljade puhul täitma kuni 300-kilomeetrise kauguse nõuet. Muudatus vähendab vajadust lahendada olukordi, kus

⁸ PRIA: Koolikava toetus 2025/2026. <https://www.pria.ee/toetused/koolikava-toetus-20252026>.

kohaliku turu pakkumine on piiratud ja nõude täitmine ei ole realistlik, ning aitab vältida toetuse taotlemisest loobumist üksnes kättesaadavuspiirangute tõttu. Sotsiaalse mõju vaates toetab see koolikava rakendamise järjepidevust ning aitab tagada, et lapsed saavad koolikava raames toodete pakkumisest osa ka perioodidel, mil kättesaadavus on turul kõikuv. Lisaks toetab koolikava toetus laste võrdset ligipääsu meetme hüvedele, kuna lapsed saavad olenemata pere majanduslikust olukorrast võimaluse saada puu- ja köögivilju ning piima ja piimatooteid ning osaleda KAHM-ides.

Majandusliku mõju ja kontrollitavuse vaates täpsustatakse kulude ja dokumentide käsitlust viisil, mis suunab kasutama paremini jälgitavaid lahendusi. Sularahas tasutud kulu loetakse mitteabikõlblikuks, mis võib taotlejate ja teenusepakkujate jaoks tähendada vajadust muuta senist maksepraktikat, kuid parandab kulude kontrollitavust ning vähendab sularahamaksest tulenevat tõendamisriski. Samuti täpsustatakse tõendavate dokumentide esitamise nõuet, mille kohaselt peavad koolikava raames tarnitud ja pakutud tooted olema dokumentidest üheselt eristatavad muudest toodetest. See võib nõuda taotlejalt ja teenusepakkujalt dokumentide esitamise praktika korrastamist, kuid toetab PRIA menetluses kiiremat ja ühtlasemat kontrolli ning vähendab vajadust täiendavate selgituste ja järelepärimiste järele.

Puu- ja köögiviljade ühikuhinna muutmise mõju avaldub eelkõige koolikava toetuse eelarvelises planeerimises. Ühikuhinna ajakohastamine on vajalik selleks, et toetuse arvestus vastaks paremini tegelikele hinnatasemetele ning eelarveraamis olemasolevatele vahenditele. Taotlejate ja toetuse saajate halduskoormus sellest muudatusest ei suurene, kuna taotluse esitamise kord ja tõendamise nõuded ei muutu, muutub üksnes toetuse arvestamisel kasutatav puu- ja köögiviljade ühikuhind. Muudatus mõjutab toetuse suurust ühe portsjoni kohta ning seeläbi toetuse kogusummat, kuid aitab vältida olukordi, kus prognoositav kogukulu ületab eelarveraami või kus ühikuhind jääb põhjendamatult madalaks võrreldes hinnatasemega, mis omakorda võib vähendada osalemishuvi ja koolikava rakendamise järjepidevust.

Keskkonnamõju seondub eelkõige kohaliku toodangu eelistamisega: kuni 300-kilomeetrise kauguse nõue säilib kohaliku ja piirkondliku pakkumise suunava põhimõttena, kuid puu- ja köögiviljade puhul ei kohaldata seda kolmel taotlusperioodil, arvestades hooajalisusest tulenevat kättesaadavust. Regionaalarengu vaates rakendub koolikava üle Eesti ning muudatused mõjutavad haridusasutusi ja teenusepakkujaid nii linna- kui maapiirkondades. Kohaliku toodangu eelistamise põhimõte võib toetada piirkondlikke tootjaid ja tarnijaid, samas kui hooajalisust arvestav erisus aitab vältida osalemise vähenemist piirkondades, kus pakkujate ring on piiratum.

Mõju infotehnoloogiale, riigikaitsele ja välissuhetele ning siseturvalisusele eelnõu otseselt ei avalda.

Kokkuvõttes on määruse muudatuste mõju pigem suunatud koolikava toetuse rakendamise selguse ja kontrollitavuse suurendamisele, halduskoormuse vähendamisele hooajaliselt keerukamatel perioodidel ning koolikava rakendamise järjepidevuse toetamisele üle Eesti. Määruse muudatuste tulemusel jätkub endiselt Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika turukorralduse meetme koolikava toetuse rakendamine eesmärgiga suurendada laste puu- ja köögivilja ning piima ja piimatoodete tarbimist ning kujundada nende tervislikke toitumisharjumusi.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Koolikava toetuse 2026/2027. õppeaasta eelarve on 3 132 795 €, millest moodustavad Euroopa Liidu vahendid 1 151 295 € ning „Eesti riigi eelarvestrateegias 2024–2027“ ettenähtud vahendid 1 981 500 €.

Määruse rakendamine ei too endaga kaasa kehtiva koolikava toetusega võrreldes lisakulutusi riigieelarve vahenditest, samuti ei kaasne määruse rakendamisega tulusid. Määruse rakendamine eeldab PRIA infosüsteemide ajakohastamist ning võib kaasa tuua IT-arenduste vajaduse.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 1. augustil 2026. Määruse jõustumisaeg on vastavuses koolikava toetuse õppeaastaga, mis on sätestatud komisjoni rakendusmääruse (EL) 2017/39 artikli 1 lõikes 2, mille kohaselt koolikava toetuse kohaldamisel tähendab termin „õppeaasta“ ajavahemikku 1. augustist kuni järgmise aasta 31. juulini.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemis EIS kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile, Haridus- ja Teadusministeeriumile ning Sotsiaalministeeriumile. Eelnõu esitatakse arvamuse andmiseks PRIA-le.